

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl. a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Dr. Vasile Hossu — Episcopul Gherlei.

Suntem în situația plăcută de a vesti cetitorilor noștri, că Excel. Sa Dl. Ministru de Culte și instrucțiunea publică cu datul de 21 crt. Nr. 4462. pres. a comunicat Preavener. Ordinariat Mitropolitan, că Majestatea Sa cu datul de 15 crt. n. s'a îndurat preagrățios a numi de episcop al Gherlei pe Ilustritatea Sa *Dr. Vasile Hossu*, actualul episcop al Lugojului.

Știrea aceasta, care se vestise în vremea din urmă pretutindeni, e astăzi confirmată și episcopul Vasile, va coborî treptele tronului arhieresc, pentru a urca altele, luând nouă sarcini și nouă oboșeli pe umerii săi, obișnuiți cu suportarea muncii.

Nu ne îndoim, că știrea aceasta va fi salutată cu multă dragoste de toată suflarea românească, în special de credincioșii diecezei de Gherla. În situația grea și delăsată a acestei dieceze atât de vaste, se recerea o mână de fier, o înțelepciune probată și un ochiu ager, pentru a restabili ordinea, a netezi asperitățile și a insufla duhul de viață, ce părea, că lăncezește în vremea din urmă.

Insușirile excelente cu care a fost din prisosință împodobit din partea lui Dumnezeu; cultura înaltă și mai ales bogata-i experiență și cunoaștere a oamenilor și situațiilor, fac, ca P. S. Sa să fie singurul bărbat indicat, pentru a săvârși această muncă uriașă, luând asupra-și deodată cu noua distincțiune sarcini și greutăți înzecite.

Cei șapte ani de păstorire a diecezei de Lugoj, ne sunt cea mai eclatantă garanție, că nădejdele, ce se leagă de numirea, recte transferarea P. S. Sale la Gherla se vor realiza în toată strălucirea lor.

Vom vedea, cu ajutorul lui Dumnezeu, cum duhul vieții va trece

ca un suflu de primăvară peste ogoarele păraginite; vom vedea roadele îmbelșugate, începând cu înflorirea și prosperarea institutelor din centru și până departe, la cea din urmă bisericuță și școală din marginea extremă a acestei dieceze.

P. S. Sa ia desigur o mare sarcină asupra-și, când s'a determinat, — la dorința expresă a bunului nostru Mitropolit — să treacă în dieceza de Gherla.

Dorim iubitelui nostru prelat zile lungi și sănătate înfloritoare, ca să-și valideze și aici talanții, cu cari l-a înzestrat cerul și să-și îndeplinească misiunea înaltă, după dorința cea mai curată a nobilei sale inimi.

Intru mulți ani, stăpâne!

*

Date biografice. *Dr. Vasile Hossu*, născut în orașul lib. reg. Mureș-Oșorheiu în ziua de Trei Sfinți Ierarhi 11 Febr. 30 Ian. 1866 din părinții Vasile Hossu, paroh și protopop în orașul numit și Maria născ. Szeben, studiile primare le-a făcut în colegiul ev.-reformat din orașul natal. Gimnaziul inferior l-a absolvat în Reghinul săsesc la Sași, iar clasele V, VI și în parte a VII în colegiul reformatilor din Mureș-Oșorheiu. Ca student de clasa VII. fericitul mitropolit Vancea l-a trimis la Roma, unde ca alumn al colegiului grecesc dela S. Atanasiu a frecventat cursurile filosofice și teologice dela „Propaganda Fide”. În 10 August 1883 fu promovat la gradul academic de „Baccalaureat”, în 21 Iulie 1884 la gradul de „Licențiat”, iar în 6 August 1884 la gradul de „Doctor” în științele filosofice. În 22 Iulie 1885 a fost promovat la „Baccalaureat” iar în 15 Iulie 1887 la cel de „Licențiat” în științele teologice. Într-aceea morbul de care suferia i-s'a agravat și pe la finea lunii August a anului 1887 a fost silit a se întoarce în patrie greu morbos și declarat de cei mai distinși medici-profesori drept perdut pentru viață. Îndurarea lui Dumnezeu, clima patriei, îngrijirea de mamă i-a redat sănătatea, încât începu a se pregăti pentru ultimele examene încă recerute, pentru ca să dobândească gradul de doctor în teologie. Într-aceea corpul profesoresc dela Propaganda luând în considerare succesele secrete ale celealalte examene, cu unanimitate de voturi făcu propunere Sfinției Sale, ca dispensându-l dela examenele restante, să-l promoveze la gradul de doctor în teologie,

ceea ce s'a și întâmplat în 13 Noemvrie 1887. În 27 August 1888, în sărbătoarea Adormirii Preacuratei Fecioare fu hirotonit întru preot celibat în catedrala din Blaj prin f. mitropolit Vancea, iar în 28 August a aceluiaș an numit profesor de dogmatică la facultatea teologică arhieriscopescă. În Noemvrie 1888 a fost numit membru în comisiunea pentru revederea cărților rituale, unde a conlucrat la edarea Orogelului mare edit. III în 1890, a Pentecostarului mic, a Triodului, a Euchologiului și a Evangheliei. În 5 Septemvrie 1889 a fost numit asesor la tribunalul matrimonial de a II instanță pentru diecezele sufragane. În 1891 i-se încredință propunerea filosofiei în clasa VIII a gimnaziului. În 30 Iunie 1892 cu o lună înainte de moartea sa mitropolit Vancea îl numi rector al Seminarului Tinerimei, în care calitate cumpără dominiul din Veza contribuind aproape cu jumătate la prețul cumpărării și instruirii din economisirile făcute prin administrarea în regie a numitului Seminar. În 1895 fu numit fisc al consistoriului arhieriscopesc și mitropolitan. În anul 1898 fu ales canonic-cancelar în capitul mitropolitan, fiind introdus în 13/1 Nov. 1898 și încredințându-i-se inspecțiunea domeniilor fundamentale din arhidieceasă. În 1899 fu numit comisar arhieriscopesc la examenele de maturitate și la cele de clasă dela gimnaziul superior din Blaj. La conciliul provincial III celebrat în 1900 a luat parte ca delegat al capitolului mitropolitan și a purtat oficiul de secretar primar. S'a ocupat și cu literatura. În 1890 a întemeiat împreună cu Dr. Alexandru Grama, Dr. Augustin Bunea, Dr. Victor Szmigelski și Dr. Isidor Marcu prima foaie bisericească politică din Blaj „Unirea”, al cărei prim redactor a fost timp de un an și jumătate. A edat un „Manual de Psihologie și Logică” pentru clasa VIII gimnazială.

De abea mutat în dieceza de Lugoj, continuă cu zel îndoit și fără oboșală vizitarea diecezei, povățuind cu vorbele-i dulci și îndreptând cu blândețe totul spre progres și înaintare. Nu știm exact, dar cutezăm să afirmăm, că în scurta-i păstorire P. S. Sa Episcopul Vasile a vizitat întreaga-i dieceză, lăsând pe urma-i neuitate amintiri. Câte biserici, câte școli, câte case parohiale, s'au ridicat cu ajutorul și înalta-i ocărnuire, cine ar putea să le înșire? Restaurarea istoriceii mănăstiri dela Prislop s'a făcut la inițiativa dânsului. Deschiderea Convictului diecezan și cumpărarea unei zidiri frumoase pentru școala de fete sunt tot operele lui. Și câte alte instituții culturale își dătoresc viața și existența îngrijirii lui părintești. De aceea, pe cât de mare e bucuria diecezei de Gherla, că și-a câștigat un păstor atât de ilustru, pe atât de mare va fi durerea diecezei de Lugoj, că l-a pierdut.

Petițiunea dela Vint.

— Raport special al «Unirei». —

Budapesta, 18 Nov. 1911.

Incepând de Luni, 14 Noemvrie, se pertractează în senatul II. al Curiei regești din Budapesta petițiunea înaintată contra mandatului dela Vintul de jos, răpit dela dl Iuliu Maniu, prin cele mai diabolice apucături ale unei cete de jidani, în frunte cu notarul public: Téri Ödön. Pe mâna acestor oameni lipsiți de orice omenie, a încredințat comitele suprem al comitatului Alba inferioară, dl Szász József, soartea acestui mandat.

Că ce au fost în stare să „opereze” oamenii aceștia, e cunoscut publicului românesc, iar acum s'au dovedit și s'au vestit toate nelegiuirile acestea celui mai înalt for judecătoresc.

Incepând de Luni în 14 Noemvrie, în 5 ședințe dela 10—2 ore din zi a curs procedura de dovedire. Judele referent, Dr. Wettstein, a citit întreg rezultatul investigațiunii, ce s'a sevărsit în Vintul de jos, din partea tablei reg. din Cluj, în decurs de mai multe săptămâni ale verii trecute.

Reprezentanții ambelor partide cereau să se cetească fasiunile acele, cari le află favorabile punctului său de vedere. Reprezentantul dlui Maniu este ca și la pertractarea primă dl avocat Dr. Ioan Erdélyi din Budapesta, căruia îi stau întru ajutor domniile avocați Dr. Dănilă Sabo din Blaj și Dr. Romul Boilă din Dieiosănmărtin. Ambii din urmă au fost de față în tot decursul investigațiunii și astfel reprezentanții dlui Maniu cunosc foarte bine toate punctele aceleia. Apărătorii președintelui dela alegere, Dr. Téri Ödön și respective a deputatului impus la Vint, Dr. Mayer Ödön, sunt asemenea cei

dela pertractarea primă, anume, Edvi Ilés Károly, care trece de cel mai mare cunosător al dreptului penal ungaric, acum însă e orb de tot, și un alt avocat de aici din Bpesta, al cărui nume îmi scăpă.

Decursul și rezultatul acestei pertractări e urmărit de sigur cu mare interes de tot publicul românesc. În sala de pertractare pe lângă numeroși tineri universitari români, am putut vedea și persoane din provincie și chiar din Vint și din Sebeșul sășesc, cari parte s'au întâmplat a fi aici din alte prilejuri, parte veniți anume. Azi am observat între publicul asistent și pe dl deputat Dr. Teodor Mihali, cu alți doi domni străini. La una dintre ședințele trecute s'a arătat și dl comite suprem Szász József și deputatul (încă deputatul) din mila dănsului: Dr. Mayer Ödön.

Terminându-se azi procedura de dovedire, azi e la ordinea zilei pledoarul dlui Dr. Ioan Erdélyi și respective discursurile de apărare ale avocaților contrari. Deja la începutul ședinței dl Erdélyi cere să se dispună întregirea investigațiunii în 4 puncte spre a se dovedi între altele, că notarii: Dobolyi Elemér și Alexandru Morar, după alegere au recunoscut, cumcă au procedat cu rea credință și că spre aceasta au fost influențați din partea mai marilor lor. — Senatul după o sfătuire de mai bine de 1/2 oră nu admite cererea dlui Erdélyi.

Urmează deci pledoarul dlui Dr. Ioan Erdélyi, care începe cu o scurtă introducere, atrăgând atențiunea înaltei Curii asupra deosebirei dintre petițiunea aceasta și dintre celelalte petițiuni pertractate până aci, cari toate au rămas fără rezultat. Până când acele erau mai mult petițiuni de șablon, cuprinzând mai mult apucături de cortes și abuzuri mai mult sau mai puțin reale, comise din partea organelor polițiene înainte de

actul alegerii; pe atunci petițiunea intrată contra mandatului dela Vint, cuprinde o serie lungă de abuzuri grele, comise la însuș actul alegerii, din partea chiar a președintelui acelei alegeri, care era chemat să apere curățenia liberei manifestări a voinții alegătorilor. S'au comis astfel de călcări de lege și abuzuri, încât pe lângă un astfel de sistem și procedură, toate mandatele de deputat ar sta sub volnica discrețiune a celor câteva sute de președinți de alegere, ceace ar conduce la sigura ruină a statului și a patriei. — Dovezile evaluate în acest proces arată peste orice îndoială, că mandatul lui Mayer e numai formă, e numai o figură îmbrăcată în piele, dar care e lipsită de oase, de putere și de viață, — iar președintele alegerii s'a făcut vrednic de pedeapsa închisorii.

Trece apoi la cazurile speciale, pe cari le descrie foarte viu și convingător, și cu atâta logică, încât noi românii simțim mândria și superioritatea dreptății, ce e pe partea noastră, carea nu ni-se va putea răpi nici chiar prin un verdict nefavorabil; și din contra, partea contrară se vedea confundată și rușinată, și de conștiința aceasta nu va putea scăpa, oricare ar fi verdictul Curiei.

Dl Dr. Ioan Erdélyi însiră și descrie mai tătău voturile cumpărate de Mayer cu bani, cu presiuni și mai cu seamă cu conlucrarea solgăbiraielor, a notarilor și a finanților dela: Petru Dreghici, Mărginean Ioan, Grecu Avram, Nicolae Simu și alții, aproape toți crișmari.

E interesant mai cu șamă cazul lui Ioan Mărginean, crișmar în Vint, care legase contract cu partida dlui Maniu, pentruca să fie adăpost alegătorilor dănsului. Auzind despre aceasta protopretorele, i-a închis localul pe motiv, că grasează colera în țară, iar finanții iau detras dreptul de crișmărit, pen-

FOIȚA.

Prietinul Niculiță Petrișor.

— Copie de pe natură. —

— Foiță originală a „Unirei”. —

(Continuare și fine).

Dumnealui va trece însă repede la altă chestie apropiată de biserică, la educația școlară. E mare aderent al învățământului laic, a statificării tuturor școlilor. Va fi în stare să-ți vorbească o jumătate de ceas despre drepturile statului asupra formării cetățenilor — uitându-și cu totul despre alte teorii cari le susține, cu totul contrare acesteia. În dumnealui s'a sălășluit, se pare, chiar un spirit de-a vechilor spartani, pentrucă susține îndreptățirea statului de-a curăți țara de toți copiii cari se nasc cu defecte „Trupul domnule”, trebuie să fie ca stejarul cel mai sănătos. De câte spitale, case pentru invalizi, ospicii pentru nebuni n'ar scăpa statul dacă ar face să dispară toți cei defectuoși? Da, asta ar fi singura educație care ar duce la rezultate strălucite: trup sănătos înainte de toate.

Poate ceasul tău, cetăre, te pune să-ți zici: „Uită cu totul, dle Petrișor de educația morală care trebuie să se dea oamenilor,

generațiilor tinere. Educația aceasta e capitală în viitorul popoarelor, și aici e greșala de căpetenie a statelor cari scot din școli morala!”

Dumnealui te va fulgera cu tot disprețul lui, dar totuși îți va rade de milă.

„Educație morală! Iată un om care a murit la anul una mie trei sute și s'a trezit acum din morți! Educație morală! — îți va spune. Dar nu știi dta că nime n'are dreptul să-mi sâdească în sufletul meu anume principii după cari să-mi conformez viața? Nu ști dta, că eu — în conducerea mea, a vieții intime — vreau și trebuie să fiu absolut liber? Că nu înțeleg să-mi stee la spate nici decalogul, nici evanghelia, nici Coranul sau altă carte sfântă? Tot ce-i în natură crește din puterile proprii. Iarba din pământ, fără s'o îngrășe, să-i sape cineva în jur, stejarul asemenea, precum și bolovanul ce trece rostogolit de apă. Numai omul să fie mai neputincios? Să aibă lipsă de o mie de bețe ca să umble, și de nenumărate stropituri ca să vieze și să se desvoalte? Nu, să-mi dai voe! Aici ești mai departe de adevăr ca ori unde. În însuși omul e tot ce-i de lipsă spre evoluția lui. Și nu-i de lipsă nici o instrucție morală. El, cu puterea lui de observare va pricepe îndată ce-i bine sau rău pentru el, după cum pricep și fac și animalele, fără să albă vr'o instrucție deosebită morală. Și — aceasta e singura țintă a omului.”

Vei cerca, frate să-i spui desastrelor cari se deslănțue asupra popoarelor cari nu se mai îngrijesc de-o educație morală pentru tinerime. Ai cerca să-i arăți că omul e o ființă cu mult superioară cutărui animal, și că deci și setea sa morală va fi neasămănat mai mare. Că viața omenească fiind nespun mai complexă decât a animalelor, oamenii nu se pot mulțumi cu cunoștința folositorului și aceea ce-i stricacios. Ai voi să-i arăți că educația omului nu se mărginește numai la trup, ci trebuie să îmbrățișeze mai ales sufletul, și că această educație nu se poate închipui decât răzimată și pornind din morală.

Dar ai cerca zădarnic. Dl Niculiță Petrișor nu-ți va da răgaz să-i spui nimic, ci nervos la culme, va cerca să abată conversația într'altă alvie.

Ascultându-l une-ori ai senzația că prietinel meu își epuisează repede cunoștințele dintr'un domeniu și de aceea încunjură, are adevărată oroare ori de ce contrazicere, și să silește să schimbe vorba.

Dar căutându-i privirea beată de triumf ai vedea că te-ai înșelat, că prietinel meu e un om cu totul superior, și că numai de-aceea nu intră în discuții cu tine, ca să nu te umilească și mai mult.

Vorbind de drepturi și datorințe, pe cari le crede numai niște ficțiuni convenționale, să-l ascuți cu atenție pentrucă în viața ta nu vei auzi o disertație mai înaltă. Drept că une-ori îți va părea că încurcă

trucă crișma nu-i era padimentată. Aceste s'au întâmplat într-o Duminică dim. la 9 ore. În aceeași zi după amiază, după ce omul nostru pierzânduși existența de toate zilele s'a muiat și a cedat localul partidului lui Mayer. — i-a fost deschis localul. „Iată înaltă Curie, cum în câteva ore, în zi de Duminică, crișma lui Ioan Mărginean a fost padimentată, colera a încetat și protopretorele și-a adus amiute, că localul va fi de lipsă la alegerea de deputat“.

Foarte frumos descrie apoi cazul celor 16 bravi alegători din Ohaba. Era după amiază 3¹/₂, când a intrat la vot comuna Ohaba. Votează ai lui Mayer, iar când să voteze 16 ai lui Maniu, președintele suspende ședința sub pretext, că trebuie să controleze liniștea între alegători, căci a fost încunoscintat nu se știe pe ce cale, că între alegătorii dlui Maniu ar fi turburare. De fapt însă a trebuit să facă o excursiune printre acei alegători, ca să se poată orienta, câte voturi de ale dlui Maniu va fi de lipsă să suprimă, ca să nimicească majoritatea voturilor acestuia, care atunci era de 50. Rezultatul acestei excursiuni se pare a fi fost foarte neplăcut pentru dl președinte, pentru că pe cei 16 Ohăbeni nu i-a admis la vot, zicând, că cu Ohaba acuma a isprăvit, deci vor vota la urmă. La urmă însă a fost trimis de acolo pe notarul și pe primarul acelei comune, iar alți martori, cari să constate identitatea persoanelor celor 16 nu a voit să primească, deci în lipsa acestor martori, pe cei 16 Ohăbeni, cari au declarat la protocol, că voiesc să voteze cu Dr. Iuliu Maniu, i-a respins dela urnă.

Cam acestea le-a expus dl Dr. Ioan Erdélyi în decurs de 1¹/₂ oră, când s'a ridicat ședința, anunțându-se ședința proxima pe Marți la 10 ore a. m., când dl Erdélyi își va continua discursul. *Comes.*

Correspondințe.

Un echou de jale.

Fruntașa parohie Bucium din distr. protop. al Almașului, în zina de 8 crt. a rămas văduvită. Preotul ei Onor. Iuliu Maxim, după o păstorire rodnică de 14 ani în parohie și în frumoasa vârstă a bărbăției sale de 36 ani, s'o mutat la cele vecinice.

Nu aparține competenței mele a face aprețierea meritorică a activității sale, atât preoțești, cât și de altă natură, — dar constat cu multă liniște, că în viața al lor puțini preoți s'a adevărit așa de bine cuvintele sf. Script.: Eu sunt păstorul cel bun, păstorul cel bun sufletul și-l pune pentru oi... și oile ascultă glasul lui..

A fost preot cu calificare nesistematică — dar cu greu cred, că alt preot în parohia Bucium, ar fi putut face aceea-ce a făcut regretatul părinte Maxim. El era un preot dăruit de Dumnezeu cu calități alese sufletești, el a știut grupa în jurul său pe toți cei buni; avea o inimă largă, care cunoștea durerile și năcazurile tuturor, încât dela casa lui nimenea nu mergea nemângăiat. Pe acest preot iubit de tot poporul, l'am așezat în 8 crt. spre vecinică odihnă. Dragostea, stima și venerațiunea de care s'a bucurat repausatul s'a manifestat în mod deosebit de impunător la ceremonialul îngropării lui. Deja din momentul când s'a lătit trista veste a morții lui s'a început un adevărat peregrinajiu la casa mortală și încă nu numai din parohia Bucium, ci din toate satele învecinate.

La îngroparea lui sunt de față — fără unul — toți preoții tractuali cu familiile lor, în frunte cu protopopul doi clerici abs. ca

lectori, întreg corpul didactic, care în accente de jale au ținut corul, numărâși intelectuali din loc și jur între cari remarc pe distinsul medic român dela spitalul comitatens din Zălau Spect. d. dr. Iosif Farcașiu și Spect. doamna.

A fost o îngropăciune impozantă, care denotă stima generală de care a fost partaș defunctul.

Panegiricul l'a rostit Preaonor. protopop tractual, aprețind calitățile și virtuțile publice cunoscute a defunctului, cari calități l'au făcut atât de iubit înaintea poporului.

La groapă în numele clerului și a poporului credincios fi la rămas bun cu mult simțământ și cu adâncă pătrundere Onor. Ioan Nossa cooperatul din Bogdana, care a stors lacrimi din ochii tuturor: în numele învățătorilor a vorbit foarte frumos învățătorul Almașului-mare Vasile Idu, luând rămas bun dela defunct ca dela un sincer amic al învățătorilor.

Dumnezeu să-i facă parte cu dreptii!

Unul din cei de față.

Scornituri peste scornituri.

Publicăm cu plăcere șirele aceste, înfierând cu toată tăria purtarea necorectă a acelor oameni cari i,i află plăcere întru a scrie neadevăruri.

Cluj, Noemvrie 1911.

Așa se vede, că pentru noi Clujul este orașul scorniturilor. Luni în 13 Noemvrie ziarul „Ellenzék“ a adus între telegrame știrea categorică a morții metropolitului nostru iubit, I. P. S. dr. V. Mihali, care se află într'un sanatoriu din Budapesta. Știrea gravă a produs, să poate închipui, mare consternație între români. Faptul că acum este vacantă și episcopia Gherlei a deschis un prospect din cele mai sinistre pentru

ideile, conceptele, că trage de păr concluziile, dar toate acestea sunt numai păreri. Dumnealui are o inteligență prea scăpărătoare și te nimește. Atâta tot.

Dar fiind în materia aceasta a dreptului, să nu-l întreb cumva ce crede despre responsabilitate. Aici e mai tare. Te rade din două vorbe: „Dacă păraul ce curge e responsabil, — și eu sunt responsabil“. Zădarnic ai voi să afli cum se aseamănă dumnealui cu păraul, întru cât, ar putea fi responsabili amândoi. Niculiță Petrișor, te urmărește din coada ochiului, te ține subjugat, convins c'a spus un mare adevăr.

Dumnealui are deosebite metode de a-și „rade“ cunoștințele. Peste tot Petrișor te judecă după cum îi faci opoziție. Dacă din întâmplare stai unde-va de-o parte și auzindu-l (discutând cu altul), i-se pare că-l admiri, că-l aprobă, dumnealui îndată ce s'a așezat la masă, are să spună prietinelor: „vedeți-l pe domnul de-acolo? Și te va arăta pe dumneata, e un om cu adevărat cult. Pe lângă școlile frumoase ce le-a făcut, are o înaltă autoeducație. Eu am avut cinstea să discut odată cu dumnealui. E un om mai rar“.

Dacă, ascultându-l, ai cutezanța să clătini neîncrezător din cap, dumnealui te face îndată ridicul, criticându-ți ținuta, manierele, îmbrăcămintea.

Dacă te amesteci în discuție și spriginești pe contrariul său, te dă gata punându-ți

la cântar și calitățile sufletești, ori cât se ține dumnealui de înaintat, îți va spune însă că ești un anarhist, un om fără nici un Dumnezeu.

Discuți cu dumnealui și ești mai tinăr? Numai decât îți va arunca în față lipsa de experiență a anilor tineri. „Ai să vezi încă multe, ai să cunoști lumea de aici în colo. Dumneata ești copil încă“.

Ești mai bătrân decât Niculiță Petrișor? Te va privi cu compătimire și va spune prietinelor, despre tine: „E un ramolit, pe onoarea mea! E un curcan bătrân. Asta trăiește cu principiile de pe vremea lui Fidileș Vodă. Minteai lui nu mai poate prinde nimic din cuceririle moderne ale științei“.

Astfel prietinel meu Niculiță Petrișor e un om cu adevărat superior. Iasă totdeauna biruitor. Pe la restaurante, pe la cafele, la întruniri, adușmăcu cu patimă orice început de conversare, și, orice s'ar discuta, se amestecă numai decât, îngrozând lumea cu părerile lui deosebite. În politică, în literatură, în chestii sociale, — pretotindenea e acasă. Te nimește, te muștește cu multilateralitatea cunoștințelor sale. În literatură e pentru „adevărata artă în sens occidental“. În politică pornind dela principiul „totul pentru națiune“ se luptă împotriva despotismului din toată lumea și sfârșește prin a recunoaște biruința democrației. În sociologie e dușman de moarte a capitalismului, a aristocrației, și profetește contopirea tuturor cla-

selor sociale într'una singură „magnifică ceată a muncitorilor“.

Prietinel Niculiță Petrișor e de convins că noi românii încă n'am avut poezi cari să se poată măsura nici cu... Petofi sau Arany János.

„Alexandri?“ Un boer care a călătorit prin Paris!

„Eminescu?“ Un suflet bolnav, rob culturii nemțești.

„Coșbuc?“ Un student de pe la Năsăud căruia i-a părut rău că n'a rămas ficior la ei în sat.

Și așa — o serie nesfârșită de caracterizări precise, cari te pun în uimire pe Dta, dacă-l auzi mai întâi vorbind pe Niculiță Petrișor.

Și, în jurul drumului cercul admirației crește mereu. Oamenii se nizuiesc să-i facă în grahă cunoștința. Orașul în care trăiește e prea mic. Orașe vecine, sate — ținuturi depărtate se interesează de persoana prietinelui Niculiță Petrișor. Numele lui e dat la gazetă de nu știu cine, și mâne românimea întreagă va vorbi de el.

Las' să vorbească. Eu însă îți spun taină că prietinel meu e cel mai ridicol om din câți am cunoscut vreodată. Dacă-l vei întâlni vreodată vezi și-l studiează cu deamănuntul. Te asigur că vei pătrunde mai tare adevărul: Beati mișes..

L. Agârbiceanu.

biserica gr.-cat. română. Aceeași consternație a produs trista veste pretutindenea unde s'a lătit. În Gherla de pildă, unde știrea s'a aflat prin telefon dela Cluj, s'a lătit în aceeași seară și a produs un adevărat fior, la toți cei-ce își dădeau seamă de urmările întâmplării. În dimineața următoare flămuri negre s'au arborat pe biata preparandie muribundă, ca și pe localul seminaciului teologic; ba unii dintre cei mai de frunte ai membrii capitulari s'au pregătit de-a pleca la înmormântare, când în momentul din urmă le-a sosit vestea îmbucurătoare, că știrea morții a fost o scoritură.

Cum s'a putut oare întâmpla, ca o scoritură atât de gravă să se publice tocmai într'un ziar din Cluj și nicăiri alt undeva în țară? Numai așa, că scoritura s'a plămădit în Cluj și redacția a publicat-o conștie, că sloboade „o rată ziaristică“ cum să zice în stiul ziaristilor maghiari „hirlapi kacsă“. Dar e tot atât de sigur că ideea acestei scorituri, poate chiar redactarea ei venea dintr'o mână românească, dintr'o oficiină, care să ocupe în mod industrial cu fabricarea și plasarea acestui fel de scorituri păcătoase și tendențioase, ca și cu scrierea scrisorilor anonime și a denunțurilor de tot felul.

Că n'avem a face cu un cas izolat și întâmplător, ci cu productul profesional al unui sistem, se va convinge ori și cine, — considerând următoarele fapte, cari le-am aflat dela un cunoscător al împrejurărilor și oamenilor din Cluj.

Prin anii 1902—3 s'a publicat într'un ziar național raport lung și amănunțit despre adunarea despărțământului Asociației ținută în Cluj—Mănăstur. Se spunea cu numele, cum a deschis cutare adunarea și ce-a zis: Cum altul a ținut o prelegere oarecare și se citau cuvintele lui, și așa mai departe, figurau în raport aproape toți fruntașii români din Cluj, cari nu erau agreați unei anumite clice. S'a descoperit în urmă, că adunarea aceea nu s'a ținut nici-când nicăiri, ci totul era o impură scoritură a unor minți bolnave de ură.

În 1907, când s'au început adunările de protestare împotriva proiectului de lege școlar alui Aponyi și s'au ținut una ori două adunări și aici în jurul Clujului, s'a publicat în fițuica „Előre“ din Cluj un raport incendiar despre o pretinsă revoluție ce o pregătesc români din Ardeal în contra boierilor maghiari. Era tocmai în toiul revoltei țărănești din România, deci opinia publică maghiară era chiar bine pregătită a crede ori ce scorituri de felul acesta. Să scria deci în „Előre“ sub titlul cu litere de o schioapă: „Să prepară revoluție țărănească în Ardeal!“, „Aprind castelele boierilor!“ etc.

După descrieri fantastice de pretinse conspirații, de adunări nocturne, de studenți emisari prin sate, să spunea cu aplomb că sefii acestei mișcări, care va pune azi mâne

în flacări Ardealul, sunt: Protopopul *Dăianu* și *Dr. Amos Frâncu*. Ei, și numai ei, dar vezi bine în legătură, și sub conducerea lui *Dr. Alexandru Vajda*, care să făcuse tocmai celebru cu cunoscutele versuri recitate în parlament, și ajunsese pe atunci cel mai urgisit român înaintea tuturor ungarilor.

Oficina scoriturilor nemulțumită cu publicația din „Előre“ a telegrafat întreg raportul despre „*revoluția valahă*“ la ziarul sensațiilor din Budapesta. „A Nap“, care i-a dat apoi o înfătoșare și mai strigătoare. Astfel numiții Domni s'au văzut siliți să desmintă veninoasa ticluire și, dacă au sdrobit scoritura în cuibul unde a fost așezată, în „A Nap“, atăcați și făcuți trădători în „Tribuna“ lui *Russu-Șirianu*, și în „Lupta“. Iar meșterii de oglinzi, dacă nu și-au putut ajunge scopul în tabăra maghiară, și-au răs în pumni de bucurie, că cel puțin pe români i-au putut trage pe sfoară, ca să declare trădător pe *Frâncu* și *Dăianu*.

În 1908 oficina, animată de succesele avute a înaintat dela scorituri la *plastrografii*. În nrul 212 al „Gazetei Trans.“ din 1908 apare un concurs, oficios după toată forma, pentru un curs de cantori pe care-l deschide oficiul protopopesc din Cluj, arătându-se toate condițiile de primire cum și cursurile, cari să vor ținea. Între profesori figurează chipul vre-o patru cinci fruntași ai vieții românești din Cluj, cărora li-se ascriu roluri, cari să-i facă de ris înaintea celor ce-i cunosc mai de aproape, dar publicul mare să nu observe bajocura, după principiul: *Ignotus falit notis est derisus*. Spre a induce în eroare și bunăcredința redacțiunii, la „concurs“ este aplicată subscrierea, firește falsă a protopopului și drept întărire este aplicat și un sigil al forului protopopesc, pe care cine știe de când și prin ce apucătură și l-au acaparat.

Ar fi plictisitor chiar a înșira toate scoriturile de acest fel, câte au eșit din oficina Clujană. Destul să reamintim cazul cel mai proaspăt: Chestia cu *ruinarea* bisericii din Cluj! Se întâmplă anume că la biserica piariștilor de aici, cade o piatră dintr'o grupă de statuie, ce decorează frontul acelei biserici. Ziarele raportează; mai marii bisericii piariștilor cercetează lucrul și biserica să închide. Iată o idee, pentru oficina, ce clocote de ură în contra protopopului *Dăianu*. La 2—3 zile apare într'o foaie ungrească din Cluj în articolul cu titlul „*Düledező oldh templom*“ adică biserica românească care să ruinează și demonstrație contra protopopului *Dăianu*! Se spune în articol, că biserica stă să se năruie, că turnul e tot crepat și când trag clopotele joacă în toate părțile; să povestește că *poporul*, indignat că nu se face biserică nouă, ar fi făcut demonstrațiuni contra preotului său. Firește totul din cap până în sfârșit era scoritură peste scoritură, fără nici un fond de re-

alitate. A eșit comisiune de ingineri trimiși de poliție, care a cercetat biserica și a constatat, că nu e nici un motiv de temere.

După toate acestea cine se va mai mira, dacă vestea morții *I. P. S. Mitropolit* dela Blaj, se scornește tocmai în Cluj, și se publică tocmai într'un ziar maghiar din Cluj?!

Ne aducem însă aminte de înțelepciunea proverbelor populare, cari zic: „cine sapă groapa altuia, cade el în ea“, și „Cui îi iese vestea, că a murit, are să trăiască mult“. Să ne mângăiem deocamdată cu aceea precum și cu speranța, că publicul cinstit își va impune rezerva, față de câte toate curioșități din Cluj.

I. T. O.

Reviste.

Răsboiul italo-turc. Se pare, că pacea se apropie. Guvernul italian a încunostițat puterile, că nu va începe acțiunea și în marea egeică, dacă puterile vor recunoaște anexiunea. Din mai multe părți se și anunță, că s'au și început între puteri consultări pentru încheierea păcii. Din a sa parte Turcia încă e gata să se supună unei păci cinstite, decât să continue răsboiul, care totuși se va sfârși cu înfrângerea ei, ales dacă Italia va începe bombardarea porturilor din marea jonică și adriatică.

*

România. În ședința ultimă a sf. Sinod s'au primit în unanimitate reformele aduse legii sinodale. Astfel s'a modificat art. 2. care prevede felul de alegere al episcopilor și mitropoliților, rămânând datina veche de a se alege episcopi și mitropoliți în scaunele vacante prin corpurile legiuitoare. De asemenea a fost modificat art. 18. relativ la dreptul de vot al membrilor consistoriului superior bisericesc și în sfârșit s'a suprimat cu totul articolii prin cari membrii consistoriului aveau drept să judece pe membrii sf. Sinod. Se speră, că prin actualele modificări se va termina o parte din turburările, cari nelinișteau biserica românească din Regat.

Făcute aceste modificări, legea

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

sinodală va trece în desbaterea corpurilor legiuitoare încă la începutul sesiunii. După ce legea va fi sancționată, se va face alegerea mitropolitului primat și a episcopului de Roman.

Cronica locală.

Reunirea femeilor Române din Blaj, ș'a ținut adunarea generală de toamnă (în sensul statutelor anual să țin 2 adunări generale) în 29 Octombrie sub prezidența dnei Cornelia Deac, luând parte un număr destul de însemnat din publicul din Blaj.

Prin o vorbire aleasă ca temă și frumoasă ca expunere, dna prezidentă deschide adunarea, după care nimează raportul general prezentat de secretarul Traian German despre activitatea dezvoltată de comitet de la adunarea generală din 27 Februar a. c. Din raportul secretarului se poate constata activitatea vrednică de laudă, ce a dezvoltat-o acest comitet pentru înaintarea și bunul nume al acestei Reuniuni. Vrednică de recunoștință e zelul mare și munca fără preget, ce a dezvoltat-o comitetul pentru aranjarea expoziției lucrurilor de mână cu ocazia jubileului de 50 ani al „Astrei”, serbat în Blaj în luna August. Dovadă sunt articolii elogioși, publicați în ziarele din patrie și străinătate, în cari cu atâta laudă se vorbește despre această expoziție.

Membrii Reuniunii în a. c. sunt cu totul 103, anume: 11 membri fondatori, 43 membri pe viață, 18 membri ajutători pe viață, 16 membri ordinari și 15 membri ajutători.

Tot în adunarea aceasta s'a făcut raport și despre fundațiunile administrate de Reuniune. Fundațiunea „Ana Vlăssă n. Poruțiu” dispune de un capital de 615 cor. „Leontina F. Neguțiu” 1057, iar fundațiunea „Maria Hossu n. Szebeni” de 214 cor. Din fundațiunile acestea, precum și din cassa Reuniunii s'au dat mai multe ajutoare elevelor sărace dela școala civilă din loc. Notăm, că averea Reuniunii la începutul anului a fost: 13725 cor. 46 fl.

Un punct însemnat din programul adunării generale a fost alegerea unui nou comitet pe un perioadă de 3 ani, expirând timpul, pe cât a fost conerezută conducerea Reuniunii comitetului de acum. Adunarea generală în unanimitate conrede conducerea Reuniunii vechiului comitet.

O singură schimbare s'a făcut, alegându-se în comitet dșoara Rozica Căpușan, profesoară, în locul dșoarei Elena Sântion, carea s'a depărtat din Blaj, și astfel nu poate fi membră în comitet.

Noul comitet în 15 a. l. c. ș'a ținut ședința de constituire, alegându-se prin aclamare de prezidentă din nou dna Cornelia Deac, v.-prezidentă dna Elena Pop. în locul dnei Virginia Precup v.-prezidentă în comitetul cel vechiu, și carea acum a declinat dela sine onorul de mai înainte, cassieră dna Livia Domsă, cassieră și în vechiul comitet de secretar dl prof. Mihail Șerban.

Membre ordinare sunt doamnele: Elena Nestor; Roza Solomon, Roza Muntean. Amalia Grama, Otilia F. Negruțiu, Virginia Precup, Camilla Pop, Cornelia Maior, Augusta Szabo; — membre suplente dnele: Elena Prie, Georgina Muntean, Lucreția

Domsă, Elena Tritan, dșoarele: Eliza Bodocan și Rozica Căpușan; — bărbați de încredere dñii: Ioan F. Negruțiu, Dr. Ambrosiu Chetian, Gavril Precup și Dr. Octavian Prie

Avem credința fermă, că comitetul acesta și în viitor va desvolta o activitate tot atât de folositoare ca și în trecut și se va impune atât pe terenul social, cât și cultural.

* * *

Concertul teologilor. Am anunțat și noi că membrii societății „Inocențiu M. Clain” aranjează în 26 crt. un concert. Seratele aceste ale clericilor noștri sunt cele mai artistice producții — excepționând cele ale artiștilor de profesie — ce le poate gusta inteligența din loc și din jurul Blajului.

Acestor concerte li-o ridică însemnătatea și faptul, că se arangeau pentru anumite scopuri culturale și filantropice. Astfel ele s'au făcut multă vreme pentru ridicarea statuei lui Inocențiu M. Clain, patronului societății literare ale clericilor și celui mai desinteresat luptător pentru biserică și neam. Acest fond face mai bine de 800 cor.

În vremea din urmă concertele se arangeau în folosul orfanotrofiului. Aceste concerte publicii le așteaptă cu mult interes.

Programul va fi și de astădată variat și bogat. Corul va cânta *Imnul Astrei*, apoi celebra compoziție al lui Muzicescu. *Concert bisericesc*, precum și mai multe cântece populare. Orchestra așiderea va executa mai multe puncte.

Concertul se va începe cu *Imnul Astrei* acompaniat cu orchestră, altcum pe viitor toate concertele teologilor se vor începe cu acest imn. Ar fi bine și de dorit să nu lipsească din programul nici-unui concert. Ar trebui să ni-l facem un al doilea „Deșteaptă-te Române”, un credeu național.

E nădejde să se aranjeze mai multe concerte ori șezători literare în decursul anului acestuia.

De aceea nu putem îndeajuns îndemna, ca publicul să se intereseze, să aștepte cu cât mai mult drag aceste serbători culturale, arangeate cu atâta dragoste curată și dor de înaintare.

Să ne facem și noi — marele public — datorința de-a sprijini din toate puterile aceste bizuințe nobile.

Noutăți.

Știri personale. Aducem cu bucurie On. cetitori ai ziarului nostru, îmbucurătoarea veste, că Escelenția Sa I. P. S. Mitropolit Victor, e deplin sănătos și că în zilele acestea va și părăsi sanatorul.

Concurs. Stațiunea de învățătoare din comuna Gilău, districtul protopopesc Cluj se pune la concurs cu termenul 15 Decembrie 1911. Emolumentele sunt: Ajutor din fondul bisericii 400 cor. din fondul școlar arhidiecezan 200 cor. din cassa bisericii 400 cor. Quartir în natură. 1/4 jugăr de grădină

Convocare. Subscrisul în calitate de delegat al comitetului central al „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român convocă adunarea constituantă a despărțământului Beclean pe 26 Noembrie

1911 n. Duminică la ora 1 p. m. în localul școlii gr.-cat. din Beclean. De noul despărțământ se vor ținea: întreg cercul administrativ al Becleanului și din cercul administrativ al Chiochișului comunele următoare: Apatiu, Beud, Bidiu, Bozieș, Chethiu, Cutca, Ienciu, Iuș, Matei, Manic, Moruț, Sas-Șambor, Tențe. Ujfalău, Vereshaza și Vița. Rog pe toți Români de bine din cercul Becleanului și din comunele înșirate ale cercului Chiochiș, să binevoiască a se prezenta la adunare și ași da concursul la înactivarea noului despărțământ. Dej, în 18 Noembrie 1911 n. Dr. Livia Micșa, avocat, delegatul comitetului central al „Asociațiunii” pentru înființarea despărțământului Beclean.

Hymen. Cornelia Călugăr și Ioan Todoran anunță celebrarea cununiei lor ce se va ținea în 26 Noembrie st. n. 1911 la orele 3 d. a. în biserica gr.-cat. din Crăciunelul-de-sus.

— Iosefina Petean și Vasile Rusu anunță actul religios al cununii lor, ce s'a săvârșit în 21 Noembrie în biserica gr. cat. din Jucul-Nobil.

Pentru „Deșteaptă-te Române”. Joi seara s'a publicat sentința contra agitatorilor dela Făgăraș, pentru că au cântat la congregația din 25 Maiu, cântecul revoluționar oprit ce se începe cu „Deșteaptă-te Române!” Acușați au fost Dr. Nicolae Șerban, avocat și deputat, Dr. Teodor Popescu, avocat, Moise Brumboiu preot gr.-cat. Ioan Fulcea preot gr.-cat. George Vas jun. Dragomir Trandafir și Nicolae Borza, preoți gr. ort. Față de acești doi din urmă procurorul și-a retras acușa în decursul pertractării. (De ce oare? ar fi bine să se cunoască motivele) Ceialalți toți au fost aflați vinovați și pedepsiți cu câte 1 lună temniță de stat și 100 cor. amendă. Deputatului Șerban i-s'a dat pedeapsă dublă.

Sborul dela Simplon. Atragem atenția iubitorilor noștri cetitori asupra prea interesantei povestiri ce publicăm în partea literară, sub titlul „Sborul dela Simplon”. E descrierea plină de spirit a îndrăzneței în cercări de a trece Alpii în sbor, încercare, careia i-a căzut jertfă aviatorul Chavez, aproape de ținta îndrăznețului său sbor.

Monumentul lui Nenițescu. Duminică trecută s'a inaugurat la Tulcea bustul marelui patriot Ioan Nenițescu, care și cu peana dar și în faptă a dat dovezi, de entuziazmul ce-l încălzește pentru înălțarea neamului românesc. Soldat și scriitor, rănit pe câmpul de luptă, în atacul dela Grivița, Nenițescu depune în volumul său de poezii toată dragostea sufletului său pentru pământul scump al patriei. Fost de două ori prefect la Tulcea el a știut face ca populația Dobrogei să-și adună aminte, că aceasta țerișoară fusese românească odată și că Mircea voevod o stăpânise. De aceea bustul ridicat la Tulcea e o dovadă viuă de multa recunoștință ce li păstrează și azi locuitorii Dobrogei.

Cinematograful electric. Nu putem lăuda în deajuns producțiile frumoase și cu program variat și bine ales, pe cari le dă cinematograful „Colosseum” în sala otelului „Univers” acūși mai bine de 5 săptămâni. Pentru tinerime să dă în fiecare Joi dela 5—7 ore producție extraordinară cât se poate mai instructivă. D. e. excursii dela Bremen la Newyork, excursii în Iaponia, pe Alpi etc. ori de pildă cum ajunge să fie pusă în comerț nuca de cocus: patria ei, cum să culege, cum să desface, cum să pachetează și trimite la Europa. La producțiunile de Joi tineretul plătește abia 20 fileri de pers. Recomandăm aceste producții cât să poate de călduros.

Partea Literară.

Sborul dela Simplon.

În Hertenstein, Elveția, este construită o scenă, sub cerul liber, și acolo se reprezintă toate luptele, năcăzurile și durerile omeniei. Ceeace s'a petrecut în Septembrie 1910 pe locul dela Brig până la Domodossola, aceea încă a fost o reprezentațiune pe-o scenă sub cerul liber, însă între împrejurări extraordinare. Scena a fost grandioasă: puternica lume alpină cu munți înalți, piscuri ghețoase, strălucitoare și prăpastii înfiorătoare. Impozantă a fost mulțimea privitoare: nu numai locuitorii acelor munți și văi, nu numai sutele și miile, cari au grăbit aci din toate părțile, ci sute de mii, ba chiar milioane de pe întreg rotogolul pământului, cari prin sârmă și prin foi au fost pentru câteva zile strâns legați de locul spectacolului.

Acțiunea a fost tragică de tot: Se arată un tânăr bărbat, un reprezentant al acelei natui omenesti, carea tinde mereu înainte pe drumul progresului tehnic; carea, neldestulită cu drumurile de peatră și de fer ale țării și cu potecile apei, a pătruns și în imperiul aerului. Inzestrat din belșug cu judecată și energie, eroul se înalță, și plutind, pe un aparat frangibil, între cer și pământ, sub sine prăpastii adânci, lângă sine piscuri ghețoase și stânci țepișe, în jurul său vânturi turbate, astfel luptă el contra puterii naturii, luptă cu glorie și învingător, pentruca în ultimul moment, când mulțimea, carea aștepta cu răsuflarea oprită și voia deja să-l aplaude cu frenezie, să cadă — un vultur cu aripile rupte.

Actul prim să petrece la Brig, un oraș elvețian în valea Rhone-ului. Dincolo de Alpi, în câmpia Lombardiei, orașul Milano se pregătește pentru aranjarea de sboruri cari aveau să dureze o săptămână întreagă. Aci aveau să se înfrunească peste 30 de aviatori din Italia, Franța, Germania, Olanda, Anglia, Belgia și chiar și din America depărtată. Ca premii erau destinate 320,000 lire. Un preluđu demn avea să servească de introducere al acestei serbări festive al progresului omenesc. Alpii, acest zid înconunat cu piscuri ghețoase, care desparte Italia de cătră cealaltă Europă, această masă impozantă de munți, preste care însuși Hanibal cel curajos numai cu osteneală nespuse a putut trece, acești munți sălbateci, peste cari numai Napoleon cu energia sa de fer a construit drumuri mai mari: acești Alpi avea să-i treacă în sbor omul, pe un aparat frangibil, construit din rude și pânză.

După-ce câmpia și marea au văzut gloria noului aparat de sburat, acum avea să se închine înaintea lui și locuitorii munților. Ca punct de pornire este ales orașelul Brig (680 m, peste suprafața mării), de unde conduce peste Simplon un drum construit de Napoleon I, pe când un tunel în lungime de vre-o 20 chlm. pătrunde în interiorul muntelui. Locul sosirei avea să fie câmpul de aviațiune din Milano. Distanța — 150 chlm. linie aeriană — abia putea fi numită ca ceva greutate; chiar și sborul peste Lago-Maggiore și peste câmpia lombardiană nu prezintă nimic ceva mai de remarcant. Mai multă greutate făcea distanța de vre-o 40 chlm. dintre Brig și

Domodossola (270 m.) Aci aviatorul avea să se ridice la o înălțime de vre-o 2600 m. și în aceasta înălțime să sboare peste munți. Pe întreagă linia abia se află doue locuri, unde aviatorul ar putea să ateriseze; pentrucă pârșii de stâncă sunt tare prăpășioși, iar valea cea îngustă e acoperită cu sfârșituri de peatră și cu păduri de brad. Pentru sborul acesta sunt destinate ca premiu 100.000 lire. Aviatorul, care din 18—24 Septembrie va ajunge, în decurs de 24 oare, cel dintâiu dela Brig la Milano, avea să primească 70.000 lire. Aterisări și reparaturi sunt permise. Pentru aducerea știrilor se îngrijia telefonul, iar în partea italiană stațiunile heliografice ale companiei de vânători alpini din Domodossola. Focuri mari din 2—3 chlm. aveau să arete drumul, automobile și — pe Lago-Maggiore — vapoare, aveau să urmărească aeroplanul. Pe Simplonculm s'a instalat o stațiune meteorologică, sub conducerea directorului dr. Maurer din Zürich, carea avea să se îngrijească despre starea climaterică a timpului. Preoții și primarii comunelor din acea regiune au fost recercați, să îndemne pe locuitori, ca aceia să fie totdeauna gata pentru a sări într'ajutor. În modul acesta s'a pus toată silința, ca să se șteargă coloritul temerar al acestei întreprinderi, însă pentru aceea lucrul totuși a rămas temerar, foarte temerar.

Aceasta se dovedi îndată la început, când se publicară condițiunile în cari avea să se facă sborul. Desigur că nimeni nu va zice despre bărbații, cari astăzi se dedică aviației, că ei nu ar avea curaj și îndrăzneală. Însă chiar și dintre acești îndrăzneți s'au aflat numai puțini, cari se gândeau cu seriozitate la o astfel de faptă temerară. La început se vorbea despre francezii Latham, Aubrun, Legagneux, de Lesseps, Parisot și Paillette, despre germanul Wienziens, belgianul Tyck, italianii Cattaneo și Amerigo, americanii Moisant și Weymann și despre persianul Chavez. Însă aceasta cetățoară se reduse foarte tare. Legagneux și Parisot s'au nefericit cu puțin mai înainte; unii avură greutăți din cauza aparatelor ori motorelor nepotrivite, iar alții nu mai deteră nici un semn de viață despre sine, păstrând tăcerea peștelui. La începutul săptămânei festive, dintra cele cinci hangare ce se aflau pe câmpul de unde avea să se facă ascensiunea (4 chlm. spre nord-ost dela Brig, 950 m. înălțime, 50.000 m. estensinne), numai patru erau ocupate. În cel dintâiu se afla un aparat nou, sistem Blériot, al aviatorului italian Cattanea, pe care, din cauza sborurilor sale îndrăznețe și bizare, compatrioții săi îl considerau de un poet între aviatori. El își închipuia lucrul ca foarte simplu. Trebuie numai, zicea el, să te ridici până la o înălțime de vre-o 2000 metri și apoi să sbori direct în Italia. La întrebarea, că ce ar face la cas, când pe drumul cel periculos motorul ar denega serviciul, sau altă împrejurare l'ar sili să ateriseze, el răspunse cu ușurință, că s'ar așeza pe un arbore, ca o pasere.

În hangarul al doilea se afla singurul biplan, sistem Farman, care aparținea americanului Weymann. Aparatul a fost construit într'adins pentru sborul peste Alpi. Era foarte ușor. Însuși Farman a venit ca să-l monteze. În timpul din urmă renumele biplanului începuse să apună; de aceea acum își dedeau silința, ca să-l ridice iarăși. Weymann, un bărbat tiner, cu fața rasă și cu ochelari,

care după declarațiunea unui raportor semăna mai mult cu un teolog tinăr, era singurul adversar periculos pentru posesorul hangarului al treilea, percoianul Chavez. Acesta, un june fără barbă, palid, părea a avea cele mai multe prospecte de reușită; căci doară numai cu puțin înainte, în 8 Septembrie, s'a ridicat la o înălțime de 2680 m. Și aci lucrul principal era chiar acela, ca să se facă un sbor la o înălțime cât de mare. Latham, des pomenitul Latham, a trebuit să abziecă de a lua parte la întrecere, fiindcă la probele făcute în Trouville, motorul său, dela 1200 m. în sos nu mai funcționa regulat.

(Va urmă).

Anul de doliu.

Batrân și — mai cu seamă — morbu-lent fiind, în timpul din urmă n'am putut lua parte la nici o discuție a chestiilor noastre publice bisericesti, cum am luat câte odată în trecut. Acum văzând că prețuita foaie „Unirea“ apare tot a doua zi și că măiestri condeiului sau înmulțit așa, că nu-i mai poate cuprinde unul și acelaș agru; din care cauză, cu toate multifariile jertfe ce au trebuit să le supoarte și-au brăzdat un nou ogor de muncă, îmi vine să-mi pară rău de ce nu sunt și eu tinăr și sănătos, să mă pot pune la întrecere cu tinerimea noastră ze-loasă de azi. Aceasta însă e o dorință deșartă, ca și dorința acelaia, care cu caii oboșiți și slabi ar vrea să se pună la întrecere cu un automobil. Cu toate acestea aducându-mi aminte, că de multe ori se întâmplă că o babă bătrână dela sate vindecă, câte odată cu niște buruieni, o rană mai îngrabă decât cutare medic, care nu-i știe originea, mă văd îndemnat să mai prind odată peana în mână.

Văzând adevă într'un număr din primăvara trecută (numărul 36 din 13 Maiu) a prețuitei foi „Unirea“ chestia anului de doliu, în care petrec parohiile noastre după moartea preotului lor, sulevata unilateral, fără să reflecteze oarecine și să-o desbată din toate punctele de vedere, fiind aceasta o chestie de foarte mare însămnătate, acum după gatarea lucrului de câmp, care pe noi cei dela sate ne preocupă decum se desprimăvărează, până ne cade după cap iarna. — mă văd îndemnat a face eu acest lucru.

Chestia anului de doliu e de foarte mare însămnătate, ceeace se vede din împrejurarea, că introdus fiind prin datină, s'a practizat în biserică noastră din timpuri vechi, până când în celea din urmă s'a întărit, legiferindu-se în toată forma cerută. Sinodul arhidiecezan din 1869, cu provocare la un statut diecezan din 1821, a decis, ca „parohiile rămase prin moarte fără paroh, sub restimpul unui an de comun și încât vor ierta împrejurările spirituale a parohiilor respective vor rămânea vacante și venitele se vor da preotesei văduve și orfanilor remași de repausatul beneficiat. De aci vin a se lua afară competențele stolari, cari se cuvîn administratorului interinal, care împlinește funcțiunile. Administrarea parohiei ținută în vacanță pentru văduva și orfanii remași să se facă gratis de toți preoții învecinați, servind în ordine determinată“. (Canon. sin. arhid. din 1869 Sact. 5 can. 40.)

Părinții sinodului amintit, dintre cari mulți sunt încă și azi în viață, — se poate

crede cu toată securitatea, că legiferând anul de doliu în sensul canonului mai sus amintit, au cernut lucrul cu deamărntul, adecă au desbătut chestia din toate punctele de vedere. Ceeace se vede din împrejurarea, că n'au decretat absolute anul de doliu pentru toate parohiile rămase vacante prin moartea parohului, ci l'au condiționat dela împrejurările spirituale a credincioșilor din respectiva parohie. De unde se vede că și ei au știut atunci ceea ce știm noi cei de azi, că administrarea ori cărei parohii cu personal din vecinătate, nu se poate îndeplini chiar așa de ușor ca cu administrațiune locală. Și ei au știut ceea ce știe toată lumea, că pentru îndeplinirea deosebitelor lucrări se recer deosebite energii, după deosebitele lor împrejurări și pentru o lucrare, cu cât e mai anevoioasă, adecă cu cât e mai greu de îndeplinit, cu atâta trebuie să se desvoalte mai multă și mai mare energie. Au știut înse și aceea, că dacă cutare preot se bucură de venitele stolari din parohia vecină, care i-se dă spre administrare în anul de doliu, totodată se sântește și îndatorat a îndeplini cu diligență ce se poștește, toate agendele câte se țin de administrarea acelei parohii.

Si până în timpul din urmă nici nu s'a prea observat scăderi în administrarea parohiilor vacante în anul de doliu; pentru că preoșilor noștri însarcinați cu o astfel de administrare pe lângă aceea, că prin aceasta își îndeplinesc o datorință de caritate către crezul unui confrate, totodată li-se deschidea câte un nou izvor de venit lateral, de care unul fiecare se bucura înmulțându-i-se venitele stolari, la cari se ține mai mult decât la celea din porțiunea canonică. Din astă cauză unul fiecare s'a simțit îndatorat, ași îndeplini pe întrecute datorințele împreunate cu administrarea ori cărei parohii din vecinătate. Eu am cunoscut preoști cari chiar și cu pericolul vieții în timp de iarnă sau năznit ași îndeplini datorințele împreunate cu o astfel de administrare.

Conced, că de când avem congrua ne-am cam domnit și că nu ne mai place a alerga pe jos ori calare prin parohiile vecine nici la îndeplinirea sântei taine a Ungerei de pe urmă, care ocaziune mai înainte pentru ori care preot era binevenită, atât pentru neînsemnatul venit stolar cu care era împreunat, cât și mai mult pentru că era ocaziune de convenire cu alți confrăți câteodată din depărtări. Azi înse ne cade greu, și cu atât mai puțin ne bucurăm de sarcina administrării vre unei parohii din vecini, poate din cauză că remunerațiunea unei astfel de osteneli nu mai corespunde împrejurărilor traiului și recerintelor vieții de azi.

Conced mai departe, că în timpul anului de doliu respectivii parohieni nu frecventează regulat în zilele festive s. biserică. Aceasta însă se întâmplă, pentru că poporul nostru nici când n'are preot, nu e prea bisericos, respective parohienii noștri nu-s prea diligenti în cercetarea s. biserici și în ascultarea serviciului dumnezeesc. Puțini dintre preoșii noștri se pot lăuda că în fiecare duminică și în fiecare sârbătoare barem jumătate din credincioșii sei sânt de față la s. liturghie. Sunt între ei — ce e drept — și de aceia, cari nici odată nu lipsesc dela s. biserică, cei mai mulți înse abea la 2 ori 3 săptămâni se simțesc îndatorați a-o cerceta, în celealalte zile o festive neglijează reținuți fiind când de o cauză când de alta. Iar când

se știe că nu se face s. liturghie, poate clopotarul să tot frăgânească clopotele și cantorul se cânte căci „rari nantes în gurgite vasto“ abea câte o bătrână, care nu mai știe ce se întâmplă în jurul său se mai vede mergând încet către s. biserică; ceilalți — mulțimea comodizază în neglijă, unii acasă, alți pe la porți în uliță, iar alți chiar și în crismă — casina comună nu-i atât pentru beutura, cât mai mult ea se audă vre-o nouitate sau să se informeze despre cutare sau cutare veste nu destul de bine auzită. La întrebare că de unde ar putea proveni acest rău să mi-se conceadă a răspunde expunându-mi propria experiență.

(va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Luceafărul“ Nr. 22, 1911 cu următorul sumar bogat și variat: Al. Ciura: Noemvrie. P. Padure Doi plopi (poezie). D. Nan Visul unui amurg de iubire, piesă într'un act după H. Bataille. M. Săulescu Unei trecătoare (poezie). Alice Călugăr Altă seară (poezie). I. N. Părvulescu În noapte (poezie). Dări de seamă: Il. Chendi Haralamb G. Lecca Poezii. A zecea sută. * * * Stelian Petrescu: Odoarele dela Neamțu și Secu. Cronică: Desvălirea monumentului lui Eminescu în Galați (H. P. P.) Pictorul Antonino Zeiler. Piese ungurești pe scenele teatrelor din România. Cronică școlară. Dintr'un carnet de drum (B.) — Bibliografie. Ilustrațiuni: Fr. Storck: Statuia lui Eminescu în Galați. A. Zeiler: Ușa împărătească cu Bunăvestirea. Apostolii Petru și Paul (Chramul bisericii din Ludoș), Mântuitorul, Maica Domnului, Ușa dela miazănoapte, Sf. Ștefan, Sf. Nicolae. Pictorul Antonino Zeiler.

*

„Biblioteca scriitorilor dela noi“, în care se vor tipări rând pe rând toți scriitorii români din Ardeal, Țara Ungurească și Bănat, morți și în viață, a apărut întâiul număr: *Alexandru Ciura* „Amintiri“. Volumul are 261 pagini și cuprinde 23 nuvele, a căror subiect e luat din viața nenorociților noștri morți din Munții Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise într'o limbă neașă românească și cu multă putere și limpezime, că fiecare bucată te captivează, și-ți lăntuie interesul, procurându-ți o rară mulțumire sufletească.

De mult n-a apărut la noi la Români o carte așa de frumoasă și apariția ei, mai ales, că-i tipărită la noi în Ardeal, și e frumos tipărită, e adevărat eveniment pentru literatura noastră națională din Ardeal.

Se poate comanda dela „Librăria Națională“ S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros, în editura căreia a apărut. Prețul unui exemplar e cor. 1.60+20 bani pt. porto. La comanda de peste 10 exemplare se acordă un rabat convenit!

*

„Almanahul scriitorilor dela noi“, o foarte interesantă și vastă carte, care cuprinde fotografiile alor 46 scriitori născuți în Ardeal, Țara Ungurească și Bănat, viața lor pe scurt, înșirarea cărților ce le-au dat la lumină și o bucată literară, vre-o poezie, o nuvelă ori ceva știință, până acum nepu-

blicată încă! Pentru întâia oară ni-e dat nouă Românilor de pretutindenea, ca să avem o astfel de carte la îndemână, care ne face cunoscuți pe cei mai de seamă scriitori născuți dincoace de Carpați, azi în viață.

„Almanahul scriitorilor dela noi“ e o oglindă fidelă a aproape tuturor talentelor scriitoare dela noi, și e un mărgăritar prețios pentru fiecare casă românească! Căci cine nu dorește să cunoască și înfațișarea și viața celor mai de seamă fi ai neamului său, al căror scris îl citește zilnic în ziare și prin reviste?

„Almanahul scriitorilor dela noi“ mai are apoi încă un capitlu interesant și de mare preț: capitluul pressei. Se arată capurile tuturor foilor românești de dincoace de Carpați, se expune pe scurt istoricul fiecăruia, ce procese a avut până acum, cari iau fost colaboratorii mai de seamă și cine scrie de prezent la ea.

Almanahul la sfârșit are și Calendar pe 1912, așa că ori cine cumpără „Almanahul scriitorilor dela noi“, nu mai are nevoie de alt calendar de casă!

Deoarece cartea aceasta s'a tipărit numai într'un număr restrâns de exemplare, rugăm on. public cetitor românesc să grăbească a o comanda, ea fiind o carte aievea prețioasă, interesantă și instructivă.

Un exemplar costă cor. 1.80 trimis franco. Dacă se comandă peste 5 exemplare la un loc, pe aceeaș adresă, se dă exemplarul cu numai cor. 1.60; iar cei, cari comandă la un loc peste 10 exemplare, îl capătă cu cor. 1.40, franco. Bani să se trimită pe adresa: „Librăria Națională“ S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

Pentru România și altă străinătate fiecare exemplar costă lei 2.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responsabil: Augustin Gruția

Escriere de licitare.

Pentru exarândarea moșiei fundamentale *Andrei Frâncu* din Buzás (Buzamez6) pe un period de 6 ani începând din 24 Aprilie 1912 se escrie licitațiune publică pe ziua de 12 Decembrie 1911. Licitațiunea se va ținea în Buzás la casa fundamentală la 9 ore a. m. Moșia are o extensiune de circa 132 jugăre catastrale, arător, pășune și fânat.

Prețul de strigare e de 2400 coroane. Condițiunile de licitare se pot vedea la subserisa Adm. Centr. Capit. în Blaj și la casa parohială din Buzás (Buzamez6). Licitanții snt datori a pune un vadiu de 10%.

Blaj, 18 Noemvrie 1911. (100) 2-2

Administrațiunea centrală capitulară.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, saloane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 12-104 (Központi városháza mellett).

Prolungire de termin!

La cerere generală

ESCRIEREA DE CONCURS-CERES LA 30,000 COR.

se prolungeste terminul până la 1 Decembrie 1911.

Bine înțeles, că și acei On. mușterii, cari deja ni-au trimis fâșiile, până la terminul mai sus defipt mai pot trimite încă altele, și tot pentru alte 5 fâșii trimise vor primi un număr nou la sortire.

(90) 10-10

A apărut

ANTOLOGIONUL sau MINEIUL

tomul I. care cuprinde în sine *stufbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu coprii este 32 cor. și se expediază imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

M. S. C. B.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.

M. S. C. B.

„Singurul Institut de asigurare ardălean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cișnădiei 5. Strada Cișnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plată simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensie și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. peșterale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,003,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,894,801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,889.992—
	svieată	11,020,268—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,428,817—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(88 76-2